

A Délvidéki Magyar Közművelődési Szövetség Évkönyve. 1942/43.

Szerkesztette dr. Hegedűs László. Bevezetést írt: Krámer Gyula D.M.K.Sz. kiadása. Ujvidék, 1943. 141 l.

1943. február 1.-én töltötte be a délvidéki magyarság nagy összefogó szervezete második életévét. A jugoszláv uralom végnapjaiban rövid két hónap alatt 150.000 főnyi magyar csoportot tudhatott táborában 148 szervezetben s nem kevesebb mint 151 délvidéki tag-egyesülettel rendelkezhetett. Új évkönyvének tanúsága szerint azóta szervezete hatalmas arányokban bővült s a folyó esztendő küszöbén 300.000 főnyi tagját 245 szervezetével ölelhetette át és 177 tag-egyesület tartozott kötelékébe. Mint a nagy körültekintéssel összeállított gazdag beszámolóból kitűnik, a Szövetség nem egész két esztendő alatt rendkívüli eredményhez jutott: „A beszervezett tagok arányszáma, viszonyítva a Délvidék magyarságának lélekszámához lekerekítve 70%, a kiépíthető szervezetek maximumához viszonyítva pedig 95%-os eredményt értünk el.” A Szövetség nemzetnevelő munkájának arányát jellemezheti, hogy népművelési propagandaautója 67 helyen összesen 120.000 hallgató előtt 195 óráig működött, népművelő tanfolyamain (számszerint 322 tanfolyamon) közel 14.000 hallgató vett részt összesen 28.000 órában, Gazdasági Osztálya pedig 63 helyen építette ki a gazdaszervezeteket. A Szövetség kiadásában 8.000 példányban jelentek meg tankönyvek és előadói kézikönyvek, a Szövetség intézi 300 megszállott területi magyar diák összes pénzügyeit, útlevét ügyeit, levelezését stb., 25 személyes fő-

iskolai internátust tart fenn s népművelő tanfolyamaival kapcsolatban 7000 személy kapott bizonyítványt az elemi iskola hatodik osztályának elvégzéséről. Az egyetemi és főiskolai hallgatók alosztálya, amely Budapesten, Pécsen és Szegeden fejlett egyesületi élet keretei közt él, az elmúlt nyár folyamán két hónapos kemény munkával kutatta fel a Délvidék magyar szórványait 30 községben és 7 tanyacsoportban s részletes környezettanulmányt nyújtott róluk. A Hazatérők Alosztálya 300 visszahonosítási ügyben járt el, az Erdélyiek Alosztálya több mint 1000 Délvidékre települt erdélyi testvérünket szervezte meg. Működik a Szövetség Sport Szakosztálya is s a Szövetség kötelékébe tartozik a Délvidéki Sportrepülő Egyesület is. Zeneművészeti szakosztálya énekkarokkal (köztük számos paraszt-énekkarral) népszerűsíti a magyar népdalkultúrát s folytat állandó népdalgyűjtést. A Szövetség kebelében működő Délvidéki Szépmíves Céh újvidéki Művész Telepén 30 tagjának képzőművészeti továbbképzését teszi lehetővé. Az Irodalmi Osztály szerkesztésében tíz hónapon át jelent meg a délvidéki szépirodalmi folyóirat, a „Kalangya” magas példányszámban. Mint az évkönyvből értesülünk, „kiadását most az írók vették át, a Szövetség azonban támogatását továbbra is biztosítani fogja költségvetésében.” E helyett az irodalmi osztály kiadványai a jövőben a népművelés szolgálatában fognak állani.

Az évkönyv a továbbiakban részletesen ismerteti a D.M.K.Sz. szervezeti beosztását járásek és községek szerint. Különös figyelemmel olvassuk itt a D.M.K.Sz. bánati tevékenységének áttekintését. Mint ismeretes, a megszál-

lás alatt álló Bánát magyarsága még a jugoszláv uralom alatt fölépítette szövetségi szervezetét s azóta a bánáti magyarság 98%-a kötelékébe tartozik s jelenleg 135.000 fizető tagot tart számon. Legnagyobb jelentőségű eredménye, hogy tanfolyamokkal pótolja a jugoszláv iskolapolitika nemzeti vonátkozású veszteségeit: itt tanulnak még a hallgatók magyarul írni, olvasni, számolni. A kiegészítő tanfolyamok eredményeképpen mintegy 1.500 magyar tett magyar vizsgalóbizottság előtt sikeres magánvizsgálatot s szerzett végbizonyítványt a hatodik osztályról. Ugyancsak tanfolyamok teszik lehetővé gimnáziumi tanulmányaik folytatását mindazoknak, akiket a továbbtanulás lehetőségétől szerb nyelvismeretük elégtelensége a Bánátban megfosztott. Emeljük még ki az érdekes beszámolóiból, hogy a Nagybecskerekben felállított rendőriskolában önkéntes jelentkezés útján 206 magyar legényt és 4 volt tisztet gyűjtöttek össze, akik kiképzésük után a magyar községek rendőri szolgálatát fogják ellátni.

Az évkönyv harmadik része a Szövetség munkájának különböző érdekesebb ágazatairól ad részletesebb beszámolót. Az évkönyv minden adata nagyszerű, sokszor hősies erőfeszítésekről tanuskodik, amelyeket a Szövetség a nehéz átmeneti viszonyok között a magyarság felemeléseért folytat s amelyekről a hivatali tárgyilagossággal fogalmazott mű lapjain tudomást szereznünk biztató, felémelő élményt jelent. A Szövetség csendes, szerény, minden részletproblémára kiterjedő munkája egyik legértékesebb tájunkat kapcsolja vissza a magyar élet egy-egyébe példaadó kitartással, tervszerűséggel és heroizmussal.

SÁNDOR ISTVÁN

A szerb szellemi élet.

Régi tétel, s talán már közhelynek is számít, hogy a folyóiratiródalom a kultúrélet legfőbb fokmérője. Egy nemzet kultúréletének jelen gazdagságát és termékenységét az ország határain belül megjelenő folyóiratok száma és a köréjük csoportosuló olvasóréteg színvonala mutatja meg. Az időszaki lapok magas száma és sokoldalúsága — mint Németországban és Franciaországban közel 200—250 folyóirat — magas kultúrát és emelkedettebb szellemi életet jelent, — de milyen nagy lehet a szellemi inség abban az országban, ahol ma csak egyetlen egy folyóirat jelenik meg?

A *Prosvetni Glasnik* (Közművelődési Közlöny) Belgrádban, Jönics Boriszláv szerb közoktatásügyi miniszter kiadásában jelenik meg és, ahogy a miniszteri körirat is mondja, ez a lap ma az ország egyetlen irodalmi, pedagógiai és nemzetpolitikai folyóirata. A többi, háborúban eltűnt folyóiratok hiányát most úgy ahogy pótolja ennek a lapnak a magas példányszáma. Közleményeit nemcsak a főváros széplelkei olvassák; eljut az ország legeldugottabb helyeire, mert a miniszterium megküldi valamennyi középiskolának, az egyesületeknek, könyvtáraknak, falusi olvasókörieknek és a népiskoláknak is. Versenytársakkal nem dicsekedhetik, mértéke nincs, mert nem él mellette másik folyóirat, de mondanivalóival és bátran vállalt föladataival így is komoly és már igényesebb olvasórétegre tarthat számot.

A folyóirat első számáról már e helyen beszámoltunk, s akkor azt mondtuk, hogy névtelen munkatársakkal és szintelen írásokkal kezdte munkáját. A munkatársak között kevés volt az ismert név, s